

UiO • Det humanistiske fakultet

Habilitet

Hva betyr det og hvilke konsekvenser få det?

av seniorrådgiver og jurist Greta Holm

Forvaltningsloven § 6 (se side 8)

- Inhabil
 - for nær tilknytning (til en part) i saken
 - egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet
 - Hensyn til muligheten for misbruk av kompetanse og tillit til forvaltningen
 - Innebærer ikke noen form for mistillit til vedkommende personlig
- Hvis inhabil kan ikke tjenestemannen
 - tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse
 - treffe avgjørelse
- Hvis overordnet tjenestemann er inhabil
 - kan avgjørelse i saken heller ikke fattes av en direkte underordnet tjenestemann

Automatisk inhabilitet

- a) Når han selv er part i saken
- b) Når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp - eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken
- c) Når han er eller har vært gift med eller forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part
- d) Når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte
- e) Når han leder eller har ledet stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

Andre «særegne forhold» foreligger

- Andre **særegne forhold**
 - Må atskille seg fra det som oppfattes som typisk for slike relasjoner
- som er **egnet til** å svekke tilliten til hans upartiskhet
 - Spørsmål om ytre forhold, om disse generelt og objektivt sett er egnet til å svekke tilliten
 - Uavhengig hvor stor tillit man måtte ha til den aktuelle tjenestemanns personlige integritet

Mulige argumenter

- **Blant annet** skal det legges vekt på:
 - Om avgjørelse i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for han selv eller noe han har nær tilknytning til
 - Om inhabilitetsinnsigelse er reist av en part

Hjelpespørsmål

- Er det noen forhold i saken som kan svekke, eller kan antas å svekke vedkommendes profesjonelle dømmekraft?
- Er det noen forhold i saken som kan svekke, eller kan antas å svekke, vedkommendes profesjonelle dømmekraft sett utenfra?
- Er vedkommendes opptreden egnet til å svekke tilliten til en beslutning?

Andre argumenter

- Særlig grad har engasjert seg i en sak
- Tett personlig vennskap
- Personlig eller faglig motsetningsforhold
- Konkurransforhold
- Styrken av interesser saken angår
- Forsvarlig saksbehandling (åpenhet)
- Ofte flere ting som opptrer samtidig
- Habilitetskravene kan bli noe strengere jo vanskeligere, viktigere og mer skjønnspreget en sak er, og når den enkeltes mulighet til å påvirke den endelige avgjørelsen er stor.

Nært faglig samarbeid, herunder sampublisering og veiledning

- skal mye til for at samarbeid i tjeneste skal medføre inhabilitet
- Forskningsrådet sett behov for reell oppmykning her
- Må være særlig nært og omfattende
- Må se på samarbeidets art og avstand i tid
- Lenger enn 3 års tilbake, normalt ikke inhabil
- Forskningsssamarbeid- navn knyttes sammen med kollegaers
- Samarbeid i små fagmiljøer –alle kjenner alle, praktisk betydning
- Samforfatterskap som indikasjon på nært faglig samarbeid
 - Se på antall bidragsytere, rollen vedkommende har hatt, antall sampubliseringer, utgivelseshyppighet.
 - Redaktøransvar medfører normalt ikke inhabilitet
- Veiledning av søker mindre enn 3 år tilbake (automatisk inhabil, i Forskningsrådet hvis doktorgrad)

Hva skal til for å bli inhabil?

- Skal noe til for å bli inhabil
- Hvis flere momenter opptrer sammen, lettere å bli inhabil
- Omfang og varighet viktig, samt tidsaspektet
- Tjenestemannen avgjør selv om han er inhabil.
- Leder bør opplyses om slike forhold. Ved tvil kontakt fakultetet.
- I tilsettingssaker bør komiteen gjøre rede for temaet og konklusjonen.

Instituttstyret - habilitet

- Et medlem skal i god tid si fra om forhold som kan gjøre vedkommende inhabil
- Kollegialt organ
- Organet treffer avgjørelsen uten at medlemmet deltar
 - Hvis funnet inhabil – skal fratre under behandlingen av saken.
 - Hvis ikke funnet inhabil – skal behandle saken.
- De medlemmene som er inhabile, kan skiftes ut
- Hvis instituttleder er inhabil, kan nestleder gå inn som leder
- Hvis inhabilitet oppdages på senere tidspunkt, må saken gjenopptas der hvor inhabilitet startet

Unntak fra inhabilitetsreglene

- **Åpenbart** at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt
- og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete